

Hodony-Pocioroane

(ma Hodoni, RO)

Gáll Erwin¹–Tănase, Daniela²

Hodony területe a Bánság északi oldalán, Aradtól délre, a temesi síkság magasabb részén helyezkedik el. A lelőhely településhátáról délkeletre található, a falut Szentandrásal (Sânandrei, RO) összekötő úttól északra. A lelőhelyet rejtő dűlő neve – „Pocioroane” – egy magyarra nem fordítható, területén egy 100 m-nél is magasabb természetes eredetű platón került elő egy 3000 m²-re becsült neolitikus tell-település, illetve a halomba ásva egy honfoglalás és kora Árpád-kori temető. Az első feltárást Marius Moga és Ortansa Radu végezte 1959 és 1962 között a dombhát keleti részén, ahol 12 kora Árpád-kori sír került elő. Az 1950-es és 1960-as években folytatott kutatások pontos helyszíne mára már nem azonosítható. Az ásatások 1985–1991 között folytatódtak a korábbi feltárási helyszíntől nyugatra, ahol újabb 6 sírt tártak fel. Ez utóbbi kutatások összesítő térképéből leszűrhetően a temető nem terjedt ki a plató teljes területére. A két szelvényben feltárt sírok között levő, még feltáratlan terület feltételezhetően további temetkezéseket rejt,³ úgy gondoljuk, hogy a legjobb esetben is a temető 10–20%-át tárhatták fel, azonban a két csoport egymáshoz való viszonya pontosan nem ismert.

A temetkezések elhelyezkedése, jellege és az előkerült leletanyag alapján a temető valószínűleg soros elrendezésű. A sírok tájolása egységesen Ny–K, egy esetben pedig ÉNy–DK irányú volt. Az elhunytakat háton fekvő, nyújtott helyzetben helyezték a sírgödörbe, amelytől mindössze a 16. temetkezés tér el, melybe a halottat zsugorítva temették el.

A 2. és a 4. női sírokban pénzt helyeztek a halott mellé, mindkét esetben I. István (1000–1038) (H1) érme került elő, ez alapján a temetkezéseket a 11. század első harmadára/felére keltezhetjük.

A honfoglalás kori temetkezések specifikus csoportjának számítanak a lovas temetkezések, illetve ennek különböző változatai. A hodonyi temetőrész 3. sírjában fekvő idősebb férfi mellett

---

¹ Román Akadémia, Bukaresti Vasile Pârvan Régészeti Intézet/Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”.

² Bánság Múzeuma/Muzeul Banatului (Temesvár).

³ BEJAN–MOGA 1979, 159–168; DRAȘOVEAN ET AL. 1996, 34–54, LV–LXIX.

csak a lószerszámok kerültek elő, a 17. temetkezésben azonban a lószerszámokon kívül a lábhoz tett lóbőrös lovas temetkezés szokása is megfigyelhető.⁴ A hodonyi 3. sír a két, érmét tartalmazó temetkezés között került elő, így kézenfekvő annak a 11. századra való keltezése.

A 3. sírből körte alakú kengyelpár került elő, amely alapján valószínűsítjük, hogy az e típusú kengyelek használatban maradtak még a 11. században is. Hasonlóan vélekedhetünk a 17. sírből előkerült gombos, trapéz alakú kengyelekről is, amelyek korábban, talán a századfordulón kerülhettek sírba. Az említett két temetkezésből egy-egy csikózabla is előkerült.

Fegyver mindössze csak a 17. sírből került elő, amely három nyílcsúcsot tartalmazott.

Túlvilági útravalóul szánt ételmellékletként értelmezhetjük a 3. sírba került lócombcsontot, amely a fej jobb oldalánál került elő, és amely kísértetiesen hasonlít a gnadendorfi sírban megfigyeltre, ahol ugyancsak a csontváz koponyája mellett feküdt a ló combcsontja.

Az eddig feltárt két temetőrész csaknem valamennyi sírjából került elő melléklet, ebből mindössze csak három temetkezés volt kivétel (12., 16. és 18. sír). A sírokból jelentős mennyiségben kerültek elő ékszerek, elsősorban a hajkarikák különböző típusai: sima, körte és ovális alakú hajkarikák, S végű és pödrött végű hajkarika. Gyöngysor két temetkezésből ismert, míg egy-egy sírből vastag huzalú, sodrott, hurkós-kampós záródású vaskos nyakkarperec, gombok, csüngős ingnyakveret-garnitúra, filigránnal és granulációval díszített, kalászmintás motívumú gyűrű, illetve sodrott gyűrű került elő.

A leletanyag, valamint a csontvázak neme és életkora között számos összefüggés figyelhető meg. A varkocsszorítóként vagy fülbevalóként használt sima hajkarikák férfi- vagy infanssírokból származnak (1., 5., 8–9. és 15. sír), valamint egy esetben női temetkezésből is ismert (10. sír). Ezzel ellentétes megfigyelést tehetünk az S végű és a pödrött végű hajkarikák kapcsán, ezek az ékszertípusok csak női és gyermeketemetkezésből származtak (2., 4., 13–14. sír). Hasonlóan jellegzetes női ékszerként értékelhetjük a sodrott nyakperect, illetve a gyöngysorokat. A sodrott nyakperec Hodonyon idős női sírből ismert (14. sír), a gyöngysorok használóinak életkora viszont nagyon változatos (6–7. és 14. sír). Érdekességképpen megemlíthető, hogy a sodrott gyűrűk csupán gyermeketemetzésekből kerültek elő (5. és 15. sír). Ugyanakkor maga a gyűrűviselet női, férfi- és gyermeksírokra is egyaránt jellemző.

A keltezésben jelentős szerepet játszó pénzérmék a 11. század első felére datálják a hodonyi második, még 1959-ben feltárt temetőrészt, itt a 2. és a 4. sírből I. István (1001–1038) érmei

---

⁴ Bálint II. típusú – BÁLINT 1969, 108.

kerültek elő, más sírokból sodrott gyűrűk, sima és S végű hajkarikák láttak napvilágot, valamint ebből a temetőrészről került elő a 3. lovas temetkezés is.

Annak ellenére, hogy csak temetőrészeket sikerült feltárni Hodonyon, ezek fontos adatokkal gazdagítják a Bánság honfoglalás és kora Árpád-kori történetéről alkotott képünket. Egyértelművé vált ebben az esetben is, hogy a 11. század elején Dél-Magyarországon a pogány hiedelemvilág tovább élt. Ennek térbeli kiterjedését és mélységét azonban csak az újabb és nagyobb mértékű kutatások dönthetik majd el. Lényeges, hogy Hodonyban a pogány rítusú sírok mellett már érmével keltezhető temetkezések is feltűnnek, mindezt a régi és az új szokások közötti átmenetként értékelhetjük.

A hodonyi temetőt a soros temetők közé sorolhatjuk, amelyekből nyílcsúcsos–tegezes férfitemetkezések és szegényesebb mellékletű női sírok is ismertek. Feltételezésünk szerint az ilyen jellegű temetőket a 11. század közepéig, második feléig használták, azonban a rendelkezésre álló adatok alapján egyelőre nem tudunk következtetni a temető nyitásának és elhagyásának időpontjára.⁵

I. ISTVÁN ÉRME (2. sír)

I. István (1001–1038) H1. típusú ezüstdenára a csontváz medencéje alatt.

Á.: 1,8 cm. Leltározatlan.

I. ISTVÁN ÉRME (4. sír)

I. István (1001–1038) H1. típusú ezüstdenára a bal kéz alatt. Á.: 1,7 × 1,8 cm. Leltározatlan.

I. István (1001–1038) H1. típusú ezüstdenára a bal kéz alatt. Az egyik széle egy lyukkal átfúrva, azonban ebben az esetben obulusként került a sírba.

Á.: 1,8 × 1,9 cm. Leltározatlan.

---

⁵ GÁLL 2013, I. 228– 235, II. 102– 107. tábla.

Irodalom:

BÁLINT 1969

Bálint Csanád: A honfoglalás kori lovastemetkezések néhány kérdése. – Über die Pferdebestattungen der Landnahmezeit. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1969/1, 107–114.

BEJAN–MOGA 1979

Bejan, A.–Moga, M.: Necropola feudal-timpurie de la Hodoni (jud. Timiș). – Die frühfeudale Nekropole von Hodoni (Kreis Timiș). *Tibiscus* 5 (1979), 159–169.

DRAȘOVEAN ET AL. 1996

Drașovean, Fl.–Țeicu, D.–Muntean, M.: *Hodoni. Locuirile neolitice și necropola medievală timpurie*. Reșița 1996.

GÁLL 2013

Gáll Erwin: Az Erdélyi-medence, a Partium és a Bánság 10–11. századi temetői – 10th and 11th century burial sites, stray finds and treasures in the Transylvanian Basin, the Partium and the Banat. Magyarország honfoglalás kori és kora Árpád-kori sírleletei 6. Szeged 2013, I–II. kötet.